

CO PÍŠÍ JINDE

S architektem **Romanem Kouckým** o úskalích nového metropolitního plánu Prahy, kvalitě českého veřejného prostoru a systému veřejných zakázek, který zabývá dobrou architekturu, hovořil redaktor Lidových novin **Petr Zidek** v článku s názvem **Strach z nového je v Česku chorobný**.

Před několika týdny jste byl pověřen přípravou nového, tzv. metropolitního plánu Prahy. K čemu Praha potřebuje nový územní plán, když ten současný je deset, dvanáct let starý?

Plánovat je tradiční lidskou potřebou. Praha potřebuje plán pro jedenadvacáté století a platný územní plán je myšlenkově mnohem starší než těch deset let.

V čem je zastaralý?

Pořád máme územní plánování postavené na metodách 70. let 20. století. Jde o zvládnutou metodiku Athénské charty, která staví na monofunkčních zónách a segregaci dopravy. Navíc stále spojenou s představou o direktivním řízení společnosti. Dvacet let po revoluci je načase to změnit.

Jakým způsobem?

Základní změna paradigmatu spočívá v tom, že není důležité, jaká funkce je v území umístěna, ale jak město působí na jeho obyvatele a návštěvníky. Nový plán by se měl zabývat veřejným prostranstvím, strukturou města a jeho obrazem, tedy tím, jak je komponované.

To znamená, že chcete opustit klasické pojmoslovi územních plánů, kde se mluví třeba o „veřejné zeleni“ či „obytných zónách“?

Ano, chceme znovu vytvářet město. Stavět město. Není důležité dělat plán proto, aby hlídal nějaké zóny a segregoval funkce, ale abychom znovu město hierarchizovali.

Podle jakých principů by mělo být hierarchizováno?

Monofunkční zónování se samo popřelo tím, že se ty zóny postupně zmenšovaly až na jednotlivé pozemky, a naopak se neustále rozrůstal počet jejich funkcí. Plán se tak snažil dohnět různost ži-

vota. Měli bychom se zabývat především strukturou města a veřejným prostranstvím. Měli bychom hledat a rozvíjet jeho krásu.

Šlo by to přiblížit na nějakém konkrétním příkladu? Když mám dnes v územním plánu nějaký park klasifikovaný jako „veřejná zeleň“, tak co se s ním stane ve vašem novém plánu?

V našem plánu se z něj konečně stane zase „park“, protože „zeleň“ v tom plánu vůbec nebude. „Zeleň“ je něco, co nikdo neví, co je, o co se nikdo nestará a co nikomu nepatří. Zeleň je něco, co zbyde, když si nevíme rady. Budeme se snažit pojmenovat věci opět tradičními názvy. Ulice bude ulice, a ne komunikace.

Nejsou ale ty užívané pojmy definovány nějakou vyhláškou?

Ano, ale i vyhlášky a zákony je potřeba postupně změnit, přizpůsobit je změněné situaci nového věku. Naštěstí ale i současná vyhláška umožňuje plán pospat jinak.

Územní plán je do značné míry politická deklarace. Jak velký prostor při jeho zpracování má urbanista?

Územní plán je jistě politikum, ale není a neměla by to být politická deklarace. Je to dohoda obce a občanů o budoucím obraze místa jejich žití.

Územní plány, které jste zpracoval pro několik českých měst, zahrnují jejich další rozšiřování. To je také jeden z nejdůležitějších problémů metropole. Jak se mu dá čelit?

Extenzivní rozvoj měst je neekonomický, neekologický a nesmyslný. I v našem stavebním zákoně je napsáno, že pokud není existující zastavěné území naplněno, tak nemají být vymezovány další rozvojové plochy. To bohužel z mnoha důvodů nedodržujeme. Město se dále roztahuje a je čím dál tím dražší. Dvacet let po revoluci je snad už jasné, že „bydlení v přírodě“ je jen iluzí...

...kdyby domek se zahrádkou nebyl snem značné části střední třídy, tak by se asi ty tisíce nových domů v obcích kolem Prahy nestavěly...

Je to velmi falešný sen, který jsme si mohli odpustit. Čelit mu je ale velmi obtížné a hledat jiné cesty je náročné. Přitom někteří se již do města vracejí. Navíc společenská objednávka u nás zní: nedělat nic. Strach z nového je v Česku chorobný. Souvisí to také s mediální prezentací urbanismu: když řeknete, že je nutné města „zahušťovat“, tak to zní jako sprosté slovo. Přitom Praha je jedno z „nejřidších“ měst v Evropě. Myslím, že bychom se měli vrátit do širšího centra, zintenzivnit ho a dát mu novou energii. Všichni pořád hovoří o tom, jaký vzor je pro nás Vídeň, ale Vídeň je dvakrát „hustší“ než Praha.

Na počátku 90. let jste se podílel na studiích o možnostech konverze pražského Smíchova, kde také bydlíte. Splnila tamní nová výstavba vaše očekávání?

Křižovatka Anděl byla už před tím jedním z důležitých míst Prahy. Zatímco dříve ale byla spíše součástí pražské periferie, dnes je považována za centrum. Myslím, že transformace byla velmi úspěšná, i když vidím ještě hodně míst, která by se na Smíchově dala zastavět. Krásné nové domy. Jediný problém trochu je, že život hlavní obchodní třídy, Štefánikovy ulice, se trochu přesunul do interiéru obchodního domu.

Často mluvíte o symetrii či rovnováze, vydáváte časopis Zlatý řez. Když se podíváte na rozvoj Prahy v posledních dvaceti letech, kde vidíte největší asymetrii či nerovnováhu?

Ve špatné legislativě. Například podle obecných technických požadavků na výstavbu v hlavním městě Praze nemohu stavět domy blízko sebe. Praha dnes mohla být silnějším a krásnějším městem. Místo toho vytváříme uvnitř města další periferie.

Třeba?

Rohanský ostrov. I když se nějak zastaví, tak podmínky jsou nastaveny tak, že tam nevznikne nová městská čtvrť, ale jen další sídliště, takže se zase blíže k centru dostane kus periferie.

Termínem „sídlíště“ teď myslíte nějakou monofunkční zónu?

Více méně. Zónu, kde budou stát solitérní domy poměrně daleko od sebe, a to není město.

Preferujete tedy blokovou výstavbu?

Nemusí jít o bloky, i když jde o tisíce lety prověřenou formu. Jde o to, zda je struktura zástavby intenzivní, nebo řídká. Ve chvíli, kdy máte velký potenciál lidí na jednom místě, vzniká živé město. A k tomu je potřeba definovat veřejná prostranství a otevřený parter.

Jak zvýšit kvalitu veřejného prostranství?

V prvé řadě tím, že ho zmenšíme, protože pokud je natolik rozlehlé, že se v něm lidé ani nepotkávají, pak neplní svou základní funkci. Když ho zmenšíme, měli bychom ho nějak charakterizovat a věnovat větší péči detailům. Pak zase vzniknou místa, která má smysl navštívit a kde se lidé budou rádi scházet a zdržovat. Technologie 21. století do toho samozřejmě také vnáší nový aspekt, a tím je komunikace mezi lidmi, která probíhá stále častěji mimo osobní setkání. Musíme hledat nové magnety, abychom dostali lidi zpět do veřejného prostoru. Kulturu, obchod, nějaké „vyžití“, musí tam prostě probíhat nějaká akce, jinak se z náměstí stane zastávka MHD.

Často kritizujete – a nejste sám – českou architekturu; jak byste hodnotil český veřejný prostor?

Podářilo se udělat pár zajímavých náměstí či ulic, ale obecně kultura veřejného prostranství stejně jako úroveň architektury na moc vysoké úrovni není. Často se jedná o pseudorepliky.

V roce 2002 jste na valné hromadě komory architektů přednesl projev Zločiny proti městskosti II, kde jste za jednu z příčin průměrnosti české architektury označil památkáře a jejich snahu bránit nové výstavbě. Změnila se v tomto ohledu situace po deseti letech?

Snažil jsem se o konstruktivní kritiku a pak jsem se s tím tématem vyrovnal knihou Úřad kreatora. Šlo mi o to, aby památkáři měli respekt nejen ke starým, ale i k novým a nově vytvářeným kulturním hodnotám. Protože úředník neumí novou hodnotu rozeznat, vzniká konflikt.

A zlepšují se u nás podmínky pro kvalitní architekturu?

Spíše stagnují, nebo se dokonce zhoršují. Posledním „hřebíčkem do rakve“ je zákon o zadávání veřejných zakázek, který umožňuje rozdělovat projekty a zadávat je na základě nejnižší ceny. Podle špatného projektu nepostavíte dobrý dům.

Není problém dobré architektury to, že je dražší než ta průměrná?

Myslím, že ne. Dokonce za určitých okolností, kdyby vše fungovalo, jak má, tak by ta dobrá mohla být levnější.

Váš nový Trojský most, který se právě staví, je na první pohled krásný a také ambiciózní: jde o první most v Praze, který překonává Vltavu jedním obloukem bez pilířů v řečišti. A také je dražší...

...oblouk je dlouhý a velmi nízký, prozatím jde o nejnižší síťový oblouk na světě. Je to unikátní stavba v mnoha ohledech, ale hovory o ceně tuto informaci vždy zakryjí. Ale na to jsme zvyklí už z mostu ústeckého, také se objevovalo mnoho zavádějících informací. Přitom cena mostu je právě výsledkem způsobu zadání celé zakázky a také celého jejího průběhu. Co k tomu dodat?

Kritizujete systém zadávání veřejných zakázek, na druhé straně ale spolupracujete především s veřejným sektorem. Není to trochu masochismus? Nebylo by jednodušší stavět v Jevanech milionářům vily?

Tak to se mi ještě nepodařilo. Pro veřejnou sféru pracuji rád, protože se tak naplňují některé moje představy, jak má společnost fungovat.

Než jste studoval architekturu, vyučil jste se truhlářem. Je pro architektu znalost takového řemesla výhodou?

Teď už je to jedno, protože to bylo strašně dávno. Ale práce s materiálem před tím, než začnete dávat věci dohromady v myšlenkové podobě, je zkušenost k nezaplacení. Na druhou stranu mně zase chybí základy některých obecnějších předmětů nebo jazyky. Každý má nějaký handicap.

Je úpadek českého řemesla klišé?

Kvalita běžné ruční práce asi upadá všude. Snaha, aby věci byly co nejlev-

nější, vede k tomu, že se vše vyrábí jako průmyslový výrobek. Pokud ale někomu zaplatíte reálnou cenu, pak většinou dostanete i kvalitní věc. Bohužel u nás pořád neumíme rozlišovat mezi hodnotou a cenou. Za nízkou cenu prostě nemůžu dostat vysokou hodnotu!

V jednom rozhovoru jste řekl, že „žijeme ve společnosti, která se veškeré tvůrčí práce obává, místo toho, aby ji vyhledávala a podporovala“ a „všechno nové je pro ni jednoduše špatné“. Čím si to vysvětlujete?

Špatnou informovaností a strachem. Strachem z toho udělat další chybu. Protože těch chyb jsme udělali opravdu hodně. A místo abychom se ze svých chyb učili, tak se řídíme heslem: kdo nic nedělá, nic nezkaží. Když se na to podíváme s odstupem, tak od revoluce se toho kvalitního postavilo vlastně strašně málo. Proto není srovnání a není z čeho se učit.

Ale kvalita roste, ne?

Velmi pozvolna, bohužel nikoli snahou veřejné správy, ale spíše pod vlivem investorů, kteří už vědí, že špatný dům či byt neprodají nebo ho neprodají už tak dobře. Většina domů realizovaných z veřejných peněz jsou většinou spíše špatné stavby. A hodnotíme-li kvalitu architektury regionu, vždy záleží spíše na úrovni průměru, nikoli na ojedinělých špičkách, kterých je u nás i tak pomálu.

Roman Koucký

ROMAN KOUCKÝ (53) V 70. LETECH SE V PLZNI VYUČIL TRUHLÁŘEM A VYSTUDOVAL STŘEDNÍ PRŮMYSLOVOU ŠKOLU STAVEBNÍ, V ROCE 1985 ABSOLVOVAL FAKULTU ARCHITEKTURY ČVUT, KDE OD 90. LET VEDE ATELIÉR (DOCENTEM OD ROKU 2006). JEHO FIRMA ROMAN KOUCKÝ ARCHITEKTONICKÁ KANCELÁŘ, s. r. o., SE PODÍLELA NA ZPRACOVÁNÍ DESÍTKY ÚZEMNÍCH PLÁNŮ ČESKÝCH MĚST A PROJEKTŮ REVITALIZACÍ MĚSTSKÝCH ČÁSTÍ. JEHO MARIÁNSKÝ MOST V ÚSTÍ NAD LABEM ZÍSKAL NĚKOLIK MEZINÁRODNÍCH OCENĚNÍ. V NAKLADATELSTVÍ ZLATÝ ŘEZ VYDÁVÁ PUBLIKACE O ARCHITEKTUŘE A URBANISMU. AUTOR ŘADY ODBORNÝCH POJEDNÁNÍ.

[Lidové noviny, příloha Orientace, 14. 8. 2012; dostupné též z WWW: < [26](http://www.lidovky.cz/roman-koucky-strach-z-noveho-je-v-cesku-cho-robnny-fuk-/ln-bydleni.asp?c=A120723_184028_ln-bydleni_ter>]</p></div><div data-bbox=)

Stému výročí narození jednoho z nejznámějších ekonomů dvacátého století **Miltona Friedmana** je věnován článek **Marka Loužka** s názvem **Na penězích záleží**.

Když na přelomu tisíciletí vznikla společná evropská měna, komentoval jeden z nejznámějších ekonomů, Milton Friedman, že euru dává nanejvyšší patnáct let života. Slabá mobilita práce v Evropě, omezené fiskální transfery, jazykové bariéry a zkostnatělý sociální stát nejsou podle něj optimální měnovou zónou. Do naplnění Friedmanova proroctví se pomalu blížíme. Ačkoli na to, jak dlouho ještě euro vydrží, se názory liší, začíná být stále jasnější, že tu nebude navěky. Friedmanovy předpovědi jsou však prorocké i v jiných oblastech. Proč byla Friedmanova ekonomie revoluční a proč se z něj máme stále co učit?

Plodný život

Milton Friedman se narodil 31. července 1912 v New Yorku. Studoval na Chicagské univerzitě a Kolumbijské univerzitě. V letech 1935–37 působil ve Výboru pro národní zdroje federální vlády USA a podílel se na přípravě studie o rozpočtech domácností. V letech 1937–41 byl asistentem Simona Kuznetse v Národní radě pro ekonomický výzkum – soukromé badatelské instituci založené v roce 1920. V roce 1938 se žení s Rose Directorovou. V roce 1946 Friedman nastoupil na katedru ekonomie Chicagské univerzity, kde byl jmenován mimořádným profesorem. V roce 1948 se mění jeho profesura na řádnou. Profesuru v Chicagu Friedman spojil s angažmá v Národní radě pro ekonomický výzkum. Až do roku 1977 přednášel Friedman na Chicagské univerzitě, poté s univerzitou spolupracoval v oblasti výzkumné. Stal se senior fellow Hooverova ústavu na Stanfordské univerzitě. V 50. až 70. letech vydává Friedman svá nejznámější díla – *Eseje o pozitivní ekonomii* (1953), *Teorie spotřební funkce* (1957) a *Monetární historie Spojených států v letech 1897–1960* (1963). Kromě nich publikuje i řadu děl populárních, které dosáhly milionových nákladů. V roce 1976 získává Nobelovu cenu za ekonomii – za přínos k analýze spotřeby, peněžní histo-

rii a teorii a za výzkumy v oblasti stabilizační hospodářské politiky. Milton Friedman umírá 16. listopadu 2006.

Peníze jsou klíčové

Milton Friedman se stal nejlivnějším ekonomem druhé poloviny dvacátého století. Za svou největší teoretickou inovaci sám Friedman považoval teorii spotřební funkce, která vyvrátila keynesiánské pojetí spotřeby. Zatímco John Maynard Keynes předpokládal, že ať má člověk jakýkoli (i třeba náhodný) příjem, vždy ho z velké části spotřebuje, Friedman ukázal, že spotřeba lidí se odvíjí od jejich dlouhodobých celoživotních příjmů (a bohatství) a je proto daleko stabilnější, než tvrdili keynesiánci.

Jednou z nejlivnějších Friedmanových vědeckých prací je monumentální *Monetární historie USA v letech 1897–1960* (1963), kterou vydal společně s Annou Schwartzovou. V ní zjišťuje, že peníze hrají v ekonomice mimořádně důležitou roli. Inflace je vždy peněžním jevem. Jediná instituce, která má v rukou klíč k inflaci, je centrální banka. Klíčová věta, že na penězích záleží (money matters), postupně mezi ekonomy zcela převládla.

Friedman rehabilitoval roli měnové politiky, které keynesiánci do té doby příliš nedůvěřovali. Keynesiánci v 50. a 60. letech 20. století spoléhali na rozpočtovou politiku. Friedman upozornil, že rozpočtová politika není příliš účinná, protože schodky vytlačují soukromé investice (přes vyšší úrokovou míru), takže celková poptávka v ekonomice se nemění. Jediné, co může ovlivnit celkovou poptávku, je měnová politika.

Fakt že na penězích záleží a že měnová politika ovlivňuje celkovou poptávku, však neznamená, že by Friedman doporučoval její aktivní používání. Naopak byl přesvědčen, že centrální banka má vytknout stabilní pravidlo (např. růst peněžní zásoby o čtyři procenta ročně), a toho se stále držet. Vyhazování hospodářských cyklů pomocí měnové politiky by předpokládalo, že centrální banka ví, kdy přesně přijde v ekonomice oživení či útlum a jak na ně reagovat. Protože centrální bankéři tyto informace nemají, je lepší, když se drží spíše stranou.

Nebezpečí inflace

Je zásluhou Friedmana, že výkony centrálních bank se za posledních třicet let zlepšily. To se projevilo na cenách: inflace na Západě klesla a je výrazně stabilnější. To výrazně zlepšilo základ pro finanční transakce. Ti, kteří si peníze půjčují nebo je půjčují a kupují či prodávají majetek, mají mnohem méně starostí než dříve – tehdy museli vždy s vyšší inflací počítat.

Inflaci přirovnává Friedman k alkoholismu. Když alkoholik začne pít, nejdříve se dostávají příjemné efekty, ty špatné se dostaví až druhý den ráno, kdy se probudí s kocovinou. Podobně když nějaká země začne s inflačním dobrodružstvím, zdají se být počáteční účinky pozitivní: množství pracovních míst se zvětšuje, obchod kvete, téměř každý je šťastný. Ale poté, co zvýšené výdaje začnou zvyšovat ceny, dostaví se kocovina.

Jakýkoli je její bezprostřední zdroj, inflace je nemocí, nebezpečnou a někdy osudnou nemocí, která – není-li zastavena včas – může společnost zničit. Inflace může přinést i nástup autoritářských režimů. Hyperinflace v Rusku a Německu po první světové válce připravily pozice pro nástup komunismu a fašismu. Podobně hyperinflace v Číně v polovině dvacátého století předznamenala nástup komunismu.

Paralela mezi alkoholismem a inflací platí rovněž o léčbě. Léčba alkoholismu je zdánlivě jednoduchá: přestat pít. Ale léčbu je těžké podstoupit, protože tentokrát se nejprve dostávají negativní efekty a pozitivní přicházejí až později. Podobně když centrální banka sníží růst množství peněz v oběhu, nejdříve vyvolá recesi, stoupne nezaměstnanost a pokles cen se dostaví až později.

Když Friedman analyzuje roli peněz, doporučuje, aby byla stanovena spíše pevná pravidla než úřady se silnými kompetencemi (centrální banka). Nemá důvěru k nalévání peněz do ekonomiky. Kdyby dnes viděl zoufalé pouštění peněz do ekonomiky, které provádějí západní centrální banky ve snaze vymanit ekonomiku z recese, asi by kroutil hlavou. Báł by se, že takové počínání vyvolá dříve či později inflaci.

Kapitalismus a svoboda

Zatímco knihy *Svoboda volby* či *Kapitalismus a svoboda* proslavily Friedmana po celém světě, jeho vědecké práce četl jen málokdo. To ale neznamená, že neměly smysl. V rozhovoru v roce 1999 to Friedman řekl jasně: „Kdybych nedělal serióznější práci, nebyl bych kvalifikován dělat ani tu zábavnější. Nerozuměl bych problémům a nebyl bych schopen psát ty samé věci, kdybych neměl zájem, které člověku poskytuje vědecká práce.“

V knize *Kapitalismus a svoboda* (1962) vysvětluje Friedman, že klasický liberál považuje člověka za nedokonalého tvora. Velkou tragédií úsilí o centralizaci moci podobně jako úsilí o zvýšení rozsahu vládních zásahů je, že za ním stojí většinou lidé dobré vůle, kteří budou jako první litovat jeho důsledků. „Hlavní zdroj námitek proti svobodnému hospodářství spočívá v tom, že tento úkol plní dobře,“ argumentuje Friedman. „Poskytuje lidem to, co si přejí, a nikoli to, o čem si nějaká zvláštní skupina myslí, že by měli dostat.“

Ač liberál, Friedman připouští, že neomezená svoboda je nemožná. Jakkoli anarchie jako filozofie může být přitažlivá, ve světě nedokonalých bytostí je neschůdná. Lidská svoboda se může navzájem dostat do konfliktu, a pokud k tomu dojde, musí být svoboda jednoho člověka omezena, aby bylo možné zachovat svobodu druhého. Jak jednou řekl soudce Nejvyššího soudu, svoboda zvednout pěst je omezena blízkostí kolegovy brady.

Nicméně lidé zašli daleko za tuto hranici. Dnes je naléhavou potřebou omezení rušit a ne je dále rozšiřovat. Friedman prorocky kritizuje sociální stát od kolébky až po hrob. To, co potřebujeme, není mohutný, přebujelý a neakceschopný stát blahobytu. Stát by měl být „malý“, ale silný ve smyslu, že by měl efektivně vykonávat jen omezený počet těch funkcí, které mu náležejí a bez nichž se společnost neobejde.

Friedman je mimořádně poučný v analýze války i světové hospodářské krize. Výsledek války měl zrcadlově obrácený dopad na veřejné mínění, než měla krize: krize přesvědčila veřejnost, že kapitalismus je chybný, zatímco válka ji přesvědčila, že centralizo-

vaná vláda je účinná. Oba závěry byly mylné. Krize byla způsobena omylem vlády, nikoli soukromým sektorem.

Svoboda volby

Ekonomové byli podle Friedmana káráni, že propagují jednostranný egoismus. To je však omyl. Jak ukazuje ve *Svobodě volby* (1980), vlastní zájem není krátkozraké sobectví. Je to všechno, co člověka zajímá, čeho si cení, jaké sleduje cíle. Vědci toužící posunout hranice své vědy, misionáři toužící obrátit pohany na pravou víru, filantrop toužící přinést úlevu strádajícím – všichni sledují své zájmy, jak je chápou.

Friedman varuje, že škody sociálního státu jsou ohromující. Hlavním zlem, které tyto programy způsobují, je narušení struktury naší společnosti. Oslabují rodinu. Oslabují motivaci pracovat, šetřit a inovovat. Omezují proces akumulace kapitálu, omezují naše svobody. Ani rovnost před Bohem ani rovnost v možnostech nejsou v konfliktu se svobodou určovat si svůj způsob života. Naopak. Rovnost a svoboda jsou druhé strany téže základní hodnoty – že každý jednotlivec by měl být považován za konečný cíl.

Socialisté prosazují jiný pojem – rovnost ve výsledku: každý by měl mít stejnou životní úroveň anebo stejný příjem, měl by ukončit závod ve stejný čas. Rovnost ve výsledku je v jasném rozporu se svobodou. Pokus dosáhnout takovéto rovnosti byl hlavním zdrojem růstu státu a státního omezování svobody. Život není spravedlivý. Je pokusem věřit, že vláda může napravit to, co příroda pokazila. Ale je také důležité si uvědomit, že za mnohé vděčíme nespravedlnosti, kterou tak odsuzujeme. Friedman se vypořádává i s námitkou, že kdyby neexistovala záchranná sociální síť, neměli by někteří lidé co jíst. To zní na první pohled logicky. Jenže kdyby stávající sociální programy neexistovaly, mnoho lidí, kteří jsou dnes na nich závislí, by se stalo samostatnými jedinci. Společnost upřednostňující rovnost – ve smyslu rovnosti ve výsledku – před svobodou skončí tak, že nebude mít ani rovnost ani svobodu.

Na námitku, že trh není dokonalý, odpovídá Friedman: dokonalost není z tohoto světa. Vždy bude existovat druho-

řadé zboží a podvodníci. Celkově však za předpokladu, že se nezabrání trhu v jeho funkci, bude trh chránit spotřebitele lépe než alternativa státního mechanismu, který postupně nahrazuje trh. Soukromý podnik, který udělá chybu, zkrachuje; státní úřad pravděpodobně dostane vyšší rozpočet.

Díky svým politickým spisům se stal Friedman proslulý nejen v ekonomických kruzích, ale i v nejširší veřejnosti. Byl zván do televizních debat, aby hodnotil ekonomické kroky prezidenta či volebních kandidátů. Upozorněním na roli peněz v ekonomickém vývoji, vášnivou obhajobou lidské svobody a důmyslnou kritikou státního intervencionismu je Friedman aktuální i dnes.

PhDr. Ing. Marek Loužek, Ph.D. přednáší na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a Vysoké škole ekonomické, působí v Centru pro ekonomiku a politiku.

[Mladá fronta Dnes, 31. 7. 2012; dostupné též z WWW: <<http://cepin.cz/cze/clanek.php?ID=1089>>]

Rodina a přátelé se v červnu letošního roku rozloučili se zesnulým urbanistou **Jaroslavem Josífkem**, který byl jediným porevolučním hlavním architektem Brna. V článku nazvaném **Hlavní architekt? Ostrava jej má, Brno taktizuje**, jehož zkrácený text vám zde přinášíme, se nad úřadem hlavního architekta zamýšlí redaktorka **Zuzana Taušová**.

Jaroslav Josífek byl hlavním architektem Brna v letech 1991 až 2003. Náhradu za něj krajské město nenašlo. Architekt Jaroslav Josífek se nebál politikům i podnikatelům říkat, co si myslí, přestože se kvůli tomu často ocitl v nelibosti. Díky síle osobnosti se architektovi a urbanistovi Jaroslavu Josífkovi v klíčových porevolučních letech dařilo usměrňovat rozvoj Brna tak, aby co nejméně doplácelo na tlaky lobbistických skupin.

Uznávaný odborník se například podílel na podobě kampusu Masarykovy univerzity nebo úseků Velkého městského okruhu. Snažil se také o to, aby život z centra města příliš nevysávaly hypermarkety. A dokud se ho lobbistům nepovedlo vytlačit z jednání, vytvrdle kritizoval třeba i stavbu kontroverzního Velkého Špalíčku.

Nahradili jej úředníci

Josífek, který ve svých sedmdesáti letech zemřel v červnu tohoto roku, však ve městě nemá nástupce. Po jeho odchodu z funkce v roce 2003 totiž tehdejší vedení města post hlavního architekta zrušilo a podobně respektovaná autorita dodnes v Brně chybí.

Ostrava architekta respektuje

O obnovení funkce „odborného arbitra rozvoje města“ dlouhodobě usiloval i Josífek. Upozorňoval na příklad Ostřavy, kde hlavního architekta mají a jeho spolupráce s politiky i úředníky funguje i v době nového stavebního zákona.

„Vděčíme za to zřejmě dobré spolupráci se samosprávou města a moudrostí politického vedení. To respektuje roli hlavního architekta stanovenou zákonem i jeho nezastupitelnost při tvorbě koncepčních materiálů města,“ pochvaluje si hlavní architekt Ostřavy Cyril Vltavský.

Brno pod taktovkou Jaroslava Josífka

Uznávaný urbanista se narodil v roce 1942. Na Útvaru hlavního architekta v Brně začal pracovat v roce 1965, po roce 1968 však musel odejít.

Hlavním architektem byl poté v letech 1991 až 2003. Od září 1999 pracoval naplno i s transplantovaným srdcem.

- V roce 1994 schválilo město územní plán, který platí dodnes.
- Vznikala koncepce kampusu Masarykovy univerzity, který se stal dominantou západní části města.
- Brno podepsalo smlouvu o spolupráci a spolufinancování nového železničního uzlu s Jihomoravským krajem, Českými drahami a Ministerstvem dopravy.
- Upřesňovala se podoba Velkého městského okruhu.
- Vznikla koncepce průmyslové zóny Černovická terasa.
- Město chystalo stavbu Janáčkova kulturního centra, na kterou se však dosud nenašly peníze.

• Brnu se podařilo získat armádní areál na náměstí Míru v Masarykově čtvrti, jeho nové využití však město neuhlídalo a spory kolem takzvaného domu Wilson se vlečou dodnes.

• V proluce po vybombardovaných středověkých domech v centru města vyrostlo nákupní a zábavní centrum Velký Špalíček, které řadu lidí dodnes pobuřuje svojí podobou.

• Město prosazovalo výstavbu rychlostní silnice R43 přes sídliště Bystřec, ekologičtí aktivisté za to Josífka v roce 1996 nominovali na anticenu Ropák roku, umístil se na jedenáctém místě.

[Mladá fronta Dnes, 26. 6. 2012; dostupné též z WWW: <http://brno.idnes.cz/ostrave-radi-hlavni-architekt-v-brne-uznavana-autorita-uz-roky-chybi-ljo-/brno-zpravy.aspx?c=A120626_1797144_brno-zpravy_bor>]

-tb-

TISKOVÉ ZPRÁVY

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Zákon o veřejných zakázkách má prováděcí vyhlášky

V červenci 2012 došlo k uveřejnění tří vyhlášek k zákonu č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZVZ“) ve Sbírce zákonů České republiky. To představuje další velmi důležitý milník v procesu zavádění novely ZVZ do praxe. Vyhlášky nabydou účinnosti 1. září 2012. Ministerstvo pro místní rozvoj tyto prováděcí předpisy vydalo 25. června 2012. Vyhlášky vymezují podrobnosti požadavků podle příslušných ustanovení ZVZ, a tím napomáhají zadavatelům správně zpracovat zadávací dokumentaci tak, aby vyhovovala povinnostem, které jsou stanoveny zákonem.

Jednoznačným přínosem prováděcích právních předpisů je posílení transparentnosti a zjednodušení kontroly procesu zadávání veřejných zakázek. Velmi důležité je také sjednocení obchodních

podmínek a konkretizace obsahu zadávacích dokumentací pro veřejné zakázky na stavební práce. Povinnost vymezit předmět veřejné zakázky na stavební práce nutí zadavatele předem podrobně stanovit své požadavky. V budoucnu by tak mělo dojít k eliminaci sepisování případných dodatků ke smlouvám v průběhu plnění veřejné zakázky, a tím k omezení následného navyšování objemu vynakládaných veřejných prostředků.

Požadavek na odůvodnění veřejné zakázky přináší zvýšení transparentnosti, zajištění vyšší informovanosti dodavatelů i široké veřejnosti a posílení kontrolních mechanismů při zadávání veřejných zakázek. S odůvodněním vypsání veřejné zakázky lze zadavatele konfrontovat jak při následné finanční kontrole, tak veřejně či politicky. Cílem je tedy působit na zadavatele a motivovat jej k účelnému, hospodárnému a efektivnímu vynakládání veřejných financí.

Vyhláška, kterou se stanoví podrobnosti vymezení předmětu veřejné zakázky na stavební práce a rozsah soupisu stavebních prací, dodávek a služeb s výkazem výměr (§ 44 odst. 4 ZVZ)

Vyhláška stanovuje požadavky na rozsah příslušné dokumentace tak, aby specifikovala předmět veřejné zakázky v rozsahu nezbytném pro zpracování nabídky, a specifikuje obsah soupisu stavebních prací, dodávek a služeb s výkazem výměr včetně jejich elektronické podoby.

Vyhláška dále vymezuje předmět vedlejších a ostatních nákladů a povinnosti pro zadavatele v případě použití cenové soustavy.

Rozsah a obsah příslušné dokumentace, který je stanoven předmětnou vyhláškou, bude nutné respektovat v případě všech veřejných zakázek na stavební práce. Tedy i v případě, kdy zadavatel zadává veřejnou zakázku na stavbu, která nevyžaduje stavební povolení nebo ohlášení.

Vyhláška, kterou se stanoví obchodní podmínky pro veřejné zakázky na stavební práce (§ 46d odst. 1 ZVZ)

Vyhláška stanovuje bližší požadavky na úpravu podstatných náležitostí obchodních podmínek, které je veřejný zadavatel povinen vymezit v zadávací dokumentaci. Obchodní podmín-

ky musejí obsahovat ujednání o předání a převzetí příslušné dokumentace a díla, vymezení jednotlivých lhůt, podmínky pro změnu subdodavatele, způsob zajištění řádného plnění povinností, způsob zajištění staveniště, zásady kontroly a délku záruční lhůty. Zároveň je zadavateli dána možnost stanovení dalších obchodních podmínek, které však musejí být vždy přiměřené k předmětu plnění veřejné zakázky a zadavatel musí takový požadavek s ohledem na své potřeby odůvodnit podle § 156 ZVZ.

Vyhláška o podrobnostech rozsahu odůvodnění účelnosti veřejné zakázky a odůvodnění veřejné zakázky (§ 86 odst. 2 ZVZ a § 156 odst. 8 ZVZ)

Vyhláška vymezuje podrobnosti rozsahu odůvodnění účelnosti nadlimitní a podlimitní veřejné zakázky v předběžném oznámení a zároveň stanovuje podrobnosti rozsahu odůvodnění nadlimitní a podlimitní veřejné zakázky. Zadavatel musí v odůvodnění popsat potřeby, které mají být splněním zakázky naplněny, předmět veřejné zakázky, vzájemný vztah předmětu a potřeb zadavatele a předpokládaný termín splnění veřejné zakázky a dále popsat rizika, která v souvislosti s plněním veřejné zakázky zohlednil při stanovení zadávacích podmínek.

Vyhláška nepřímou vymezuje standardní požadavky na splnění technických kvalifikačních předpokladů. Pokud jsou vztahované meze zadavatelem respektovány, není nutné stanovené technické kvalifikační předpoklady odůvodňovat. Překročil-li však zadavatel meze nastavené vyhláškou, je povinen takový požadavek na technické kvalifikační předpoklady odůvodnit, a to ve vztahu k předmětu veřejné zakázky a k rizikům souvisejícím s jejím plněním. Na stejném principu vymezuje vyhláška i požadavky na obchodní podmínky, které zadavatel, při nedodržení standardního vymezení, odůvodňuje ve vztahu ke svým

potřebám a k rizikům souvisejícím s plněním veřejné zakázky.

Vyhláška dále uvádí, za jakých podmínek je nutné odůvodňovat stanovení technických podmínek a hodnotících kritérií veřejné zakázky.

V příloze vyhlášky je pak uvedena struktura odůvodnění, kterou jsou zadavatelé povinni respektovat. Tímto způsobem bude dosaženo jednotné formy zveřejňovaných odůvodnění a informace tak budou sdělovány standardizovanou a přehlednou formou.

[Tisková zpráva MMR z 10. 7. 2012. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/Pro-media/Tiskove-zpravy/2012/Zakon-o-verejnych-zakazkach-ma-provade-ci-vyhlasky>>]

MMR ČR vydalo metodiku k zadávání veřejných zakázek

MMR ČR vydalo novou metodiku k zadávání veřejných zakázek. Metodika vznikla v souvislosti s novelou zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o dokument, který slouží jako nástroj nejen pro zadavatele a dodavatele, ale také pro všechny subjekty, které se se zákonem o veřejných zakázkách jakýmkoli způsobem setkávají.

Celá problematika veřejných zakázek je v metodice uspořádána do systematických bloků, které navíc obsahují velké množství vnitřních hypertextových odkazů. Uživatel se tak díky přehlednému způsobu zpracování v dokumentu může dobře orientovat a vždy nalezne kompletní výklad k danému tématu.

Uveřejnění metodiky představuje další významný krok k posílení transparentnosti zadávání veřejných zakázek. Metodika podporuje správnou aplikaci zákona a upřesňuje požadavky, které z něj vyplývají.

Metodika není právně závazným výkladem ZVZ, vytváří však podpůrný prostředek pro aplikaci zadávání veřejných zakázek do praxe.

Dokument je dostupný na portálu k veřejným zakázkám http://www.portal-vz.cz/Metodiky_stanoviska.

[Tisková zpráva MMR z 18. 7. 2012. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/Pro-media/Tiskove-zpravy/2012/MMR-CR-vydalo-metodiku-k-zadavani-verejnych-zakaze>>]

Obnovení plateb z evropských fondů se podařilo

Podle informací MMR ČR Evropská komise vyhodnotila kladně opatření, která Česká republika přijala v reakci na Akční plán ke zlepšení řídicích a kontrolních mechanismů strukturálních fondů. Plnění akčního plánu probíhalo pod vedením MMR ČR jako národního koordinátora pomoci z evropských fondů. Komise nyní chystá oficiální reakci, kterou uvolnění plateb potvrdí.

Prvním krokem bude obnovení proplácení u operačních programů (OP), kde nejsou aktuálně řešeny žádné dílčí problémy. Jedná se o OP Technická pomoc, Výzkum a vývoj pro inovace a část OP Podnikání a inovace. Z regionálních programů pak jde o OP Jihovýchod, Střední Morava, Jihozápad, Moravskoslezsko a pražský program OP Praha Konkurenceschopnost. Uvolnění těchto programů může do konce roku znamenat proplacení až 900 mil. euro (více než 22 mld. Kč).

U ostatních programů, které řeší individuální problémy, bude obnovení plateb řešeno ve vazbě na probíhající audity či šetření nezávisle na akčním plánu. Pokud dojde k obnovení plateb i u těchto programů, mohla by Česká republika do konce roku obdržet ještě zhruba další 2,5–3 miliardy euro (64–77 miliard korun).

[Tisková zpráva MMR z 23. 7. 2012. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/Pro-media/Tiskove-zpravy/2012/Jankovsky--Obnoveni-plateb-z-evropskych-fondu-se-p>>]